

Aleksandar Jović
Univerzitet u Beogradu

Član Nacionalnog tima za pisanje Zakona o studentskom organizovanju

Projekat SIGMUS (Strengthening Student Role in Governance and Management at the Universities of Serbia in line with the Bologna Process, 511332-TEMPUS-1-2010-1-RS-TEMPUS-SMGR)

Analiza stanja studentskog organizovanja u Srbiji

Istorijski pregled

Počeci institucionalnog studentskog organizovanja vezuju se za 1852. godinu, kada je osnovan Fond za pomoć siromašnim studentima u čijem upravljanju su učestvovali i sami studenti. Pored učenja i pomaganja kolegama, naši akademci su u drugoj polovini XIX veka odigrali značajnu ulogu u borbi za nacionalno oslobođenje i preporod. Uvidevši snagu i potencijal visokoškolske omladine, kao i potrebu za njihovom konsolidacijom, 1867. godine osnovano je udruženje studenata „Pobratimstvo“. Ovo udruženje je natkrililo samonikle studentske klubove i imalo karakter predstavničkog tela studenata. Tokom balkanskih i Prvog svetskog rata, ovi omladinci našli su se u dobrovoljačkim redovima, boreći se na prvoj liniji odbrane zemlje. Nakon završetka svetskog rata počeo je rad na obnovi ujedinjene kraljevine. Rad „Pobratimstva“ je polako jenjavao i bio usmeren pre svega na ekonomsko osnaživanje studenata sve do 1929. godine kada je udruženje ugašeno.

Počev od školske 1931/32. godine, došlo je do spontanog oživljavanja i osnivanja stručnih studentskih udruženja na svim fakultetima, ali i ekonomsko-zdravstvenih i kulturno-sportskih organizacija, kao što su: Udruženje studentkinja, Potporno udruženje studenata, Studentska zadruža „Samopomoć“, Društvo studenata protiv tuberkuloze, Studentska menza, Akademsko pozorište, Akademsko pevačko društvo „Obilić“, Studentski mirovni odbor, Kulturno udruženje „Selo“, Studentski letovališni savez, Studentki sportski savez i dr. Njihova delatnost bila je usmerena na rešavanje gorućih problema studenata, kao što su zdravstveno stanje (oko 25% tuberkuloznih studenata) i problemi ishrane. Prve menze osnovali su i održavali sami studenti kao i neke spavaonice poput Doma studentkinja. Stručna udruženja su kulturni i naučni život obogatila javnim predavanjima, tribinama i debatnim klubovima, a uz pomoć donacija osnivala su i svoje biblioteke i izdavala skripte. Takođe, studenti su sebe ponovo stavili na raspolaganje borbi za slobodu misli i naučne produkcije u demonstracijama februara 1935. godine, kada je poginuo mladi Mirko Srzentić.

Protiveći se uvođenju „univerzitetske policije“ studenti su u aprilu 1936. godine pokrenuli štrajk za odbranu autonomije univerziteta koji je plaćen životom još jednog studenta, usmrćen je Žarko Marinović i to od ruke pripadnika Organizacije nacionalnih studenata (ORNAS-a), koja je potom ukinuta. Ovaj dan, 4. april, slavi se kao dan studenata Beograda. Iste godine dolazi do jačanja i ujedinjenja studentskog pokreta u Akcionom odboru stručnih studentskih udruženja, koji je preteča današnjeg Saveza studenata Beograda. Godina 1936. bila je prelomna i za modernizaciju odnosa profesor-student. Novoizabrani rektor, profesor Pravnog fakulteta dr

Dragoslav Jovanović, priznao je doprinose svojih učenika u odbrani akademskih sloboda i uveo nove oblike saradnje. Glas studenata se slušao prilikom utvrđivanja iznosa školarina i upisnina, prilikom organizovanja nastave i ispitnih rokova, kao i u izradi uredbi o radu fakulteta. Pokrenut je naš prvi studentski časopis – „Student“ – i ostvarena iznenađujuće živa međunarodna saradnja sa evropskim i svetskim omladinskim organizacijama. Ovaj period najviše podseća na današnje okolnosti pluralizma studentskih udruženja i saradnje sa nastavnicima i prosvetnim vlastima.

Razvojem preteće fašističke ideologije tokom tridesetih godina, studenti kod nas i u inostranstvu pokretali su zajedničke mirovne inicijative, pokušavajući da spreče neizbežno. Neminovnost je ubrzo došla i ponovo povukla omladinu u borbene redove. U rovovima, šumama i koncentracionim logorima, školarci su opet proivali krv za odbranu ljudskih vrednosti i pokazali da zrelost i mladost mogu biti jedno u drugom. Posle teškog rata usledio je težak mir. Omladina je nastavila svoju borbu na radnim akcijama, gradeći pruge, puteve, čitava naselja i gradove. Promena društvenog uređenja i uvođenje jednopartijskog sistema je svoj odraz imala i u studentskom organizovanju. Ustoličena je samo jedna organizacija sa svojim sekcijama i razgranatim aktivnostima, koja je ostala zapamćena po jednom od svojih naziva – Univerzitetska konferencija Saveza socijalističke omladine (UKSSO). Politička zajednica je „mladim proleterima“ priznala „doprinose revoluciji“ i izdvajala značajna sredstva za njihovu samostalnu naučnu, kulturnu, društvenu i sportsku delatnost. Svoj prilično privilegovan socijalni položaj, studenti su mahom koristili za povezivanje, debatovanje i usavršavanje svojih stavova o ondašnjoj društvenoj stvarnosti. Ove aktivnosti, koje su po pravilu ostajale verne ideologiji komunizma, rezultovale su velikim demonstracijama na ulicama Beograda 1968. godine. Bitka za pravednije društvo i vraćanje slobodarskim vrednostima okončana je čuvenom rečenicom maršala Josipa Broza Tita: „Studenti su u pravu!“ Ipak, time nije mnogo promenjeno, a kroz par godina studenti su bili u prilici da brane svoje profesore koji su zbog svojih ideala proglašeni disidentima i izbačeni sa Univerziteta. Nepokolebljivi studenti su u svom domenu, sredstvima koja su im bila na raspolaganju, vršili stalnu kritiku i uticaj na društvo i to izdanjima Studentskog izdavačkog centra (SIC), časopisa za književnost, kulturu i društvena pitanja „Vidici“, lista „Student“ i brojnim pamfletima. Svoj materijalno-zdravstveni položaj i kulturno-politički značaj osnaživali su zahvaljujući priznatom društvenom uticaju koji su imali na institucije poput: Studentskog centra, SKC-a, Studentske poliklinike, Doma kulture „Studentski grad“, AMD „Akademac“, Zadruga studenata, Studentskih odmarališta Srbije, AKUD-a, ZPU-a, USFOK-a i dr.

Tokom XX i XXI veka, počevši od demonstracija 1968. godine, studenti su organizovali i učestvovali u brojnim protestima kojima su skretali pažnju na društvene probleme. Demonstracijama 1968, 1991/92, 1996/97, 1998, 2000. godine, ali i 2008. godine protiv jednostavno proglašene nezavisnosti Kosova i Metohije, kao i ostalim studentskim protestima, studenti su pokazali da su idalje glavna demokratska i slobodarska snaga Srbije. Promene koje su u ovom periodu zadesile Srbiju praćene su osnivanjem novih studentskih organizacija i podelama u „studentskim redovima“.

Sada se studentska scena suočava sa novom pojavom, nalik onoj s početka tridesetih godina prošlog veka - sa pluralizmom studentskih organizacija. Od svih, u slobodnom nadmetanju, svojim radom i masovnošću do sada su se najviše istakli Savez studenata Beograda i Studentska unija Srbije. Zakonom o univerzitetu iz 2002. godine garantuje se učešće studenata u upravljanju univerzitetom i fakultetom putem studentskog parlamenta. Budući da status, finansiranje i nadležnosti studentskog parlamenta nisu adekvatno uređeni, on je u naredne dve-tri

godine osnivan i gašen na svega nekoliko fakulteta u čitavoj Srbiji. Zakonom o visokom obrazovanju iz 2005. godine uvodi se studentski parlament kao organ visokoškolskih ustanova. U cilju ostvarivanja prava i zaštite interesa studenata, studentski parlament bira i razrešava predstavnike studenata u organima visokoškolske ustanove. Ni Zakonom iz 2005. godine nije do kraja rešeno pitanje statusa, finansiranja i nadležnosti studentskog parlamenta. Kao rešenje ovog problema akademci predlažu donošenje Zakona o studentskom organizovanju, koji će biti prvi akt ove vrste još od Uredbe o udruženjima slušalaca univerziteta iz 1934. i 1937. godine.

Današnje prilike, više nego ikada do sada, karakteriše studentska participacija u upravljanju visokoškolskim ustanovama i unapređenju nastave. Studenti imaju svoga prorektora i svoje prodekane, Studentski parlament Univerziteta i studentske parlamente fakulteta, kao i 20 % članova u organima i telima Univerziteta i fakulteta. Takođe na nacionalnom nivou studenti imaju svoje studentske konferencije – Studentsku konferenciju univerziteta Srbije (SKONUS) i Studentsku konferenciju akademija strukovnih studija. Važno je navesti i činjenicu da su studenti punopravno učestvovali u izradi svih zakona koji se na njih odnose i da redovno nailaze na uvažavanje državne uprave.

Sudbina Zakona o studentskom organizovanju

Još 2001. godine studentske organizacije su pokrenule inicijativu o donošenju posebnog zakona kojim bi se uredilo organizovanje studenata. Potreba za ovakvom regulativom tada je bila vrlo izražena imajući u vidu niz zloupotreba studentskih organizacija u ranijem periodu. Pored toga, pozamašna imovina i resursi Saveza socijalističke omladine, organizacije koja je okupljala i predstavljala studente sve do sloma komunizma, raskućena je sumnjivim privatizacijama i promenama namene tokom devedesetih godina prošlog veka. Ako pogledamo kako stoje stvari u zemljama regiona, videćemo da ovih problema jedino nije bilo u Sloveniji, jer je nakon proglašenja nezavisnosti donet Zakon o studentskom organizovanju. Zato su posle petooktobarskih promena, onda kada se još govorilo o povraćaju nezakonito otuđene društvene imovine i o potrebi depolitizacije institucija, studenti ostvarili saradnju s kolegama iz Slovenije i pokušali da njihovo iskustvo primene u Srbiji. Agitacija studentskih predstavnika za donošenje ovog zakona nije naišla na odgovarajuće razumevanje ni kod profesorskog dela akademske zajednice, ni kod predstavnika vlasti, uz obrazloženje da ima važnijih stvari i problema za rešavanje. Međutim, zagovaranje za donošenje ovog zakona je nastavljeno, a do 2005. godine je postojalo već nekoliko nacrtu ove regulative, koje su sastavili studenti. Te godine je novopostavljeni ministar prosvete, dr Slobodan Vuksanović, u naletu entuzijazma obećao da će za vreme svog mandata doneti zakon o studentskom organizovanju. Čak je i na sastanku evropskih ministara zaduženih za visoko obrazovanje u Bergenu, pred svojim kolegama iz svih zemalja Evrope ponovio to obećanje. Sastavljena je radna grupa koju su činili predstavnici studenata sa svih državnih univerziteta i ona je nesmetano radila sve dok nije izvršen snažan pritisak s pojedinih univerziteta da se i predstavnici profesora uključe u izradu zakona. Nevolja je bila što profesorski deo akademske zajednice nije mario za izradu ove regulative sve dok nije završena javna rasprava o prednacrtu zakona, čime je znatno prolongiran rad na izradi dokumenta, koji je predat Ministarstvu 2006. godine. Međutim, donošenje zakona je na kraju sprečeno od strane samog ministra Vuksanovića uz iznenadno obrazloženje da „pojedine studentske organizacije nisu bile adekvatno zastupljene“. Još nije sasvim jasno kakva je kalkulacija stajala iza ovog poteza.

Čemu služi ovaj zakon? Njime se omogućuje razvijanje servisa za različite potrebe studenata, uvode se demokratske procedure izbora njihovih predstavnika, obezbeđuje se njihov adekvatan uticaj na rad visokoškolskih ustanova i smanjuje se opasnost od upliva stranačke politike na univerzitete. Zakon na prvo mesto stavlja brigu o studentima i razvoj njihovih potencijala. Pozitivna praksa iz Velike Britanije svedoči da se ovim potrebama najbolje izlazi u susret osnivanjem posebnog centra na univerzitetu, koji bi objedinio različite servise za pomoć studentima i klubove i organizacije koje studenti osnivaju. Taj, takozvani centar za studentsko organizovanje bio bi svojevrsni inkubator za različite inicijative studenata, tržište informacija i mesto za savetovanje, kao i za pravnu pomoć studentima. Takođe, on bi bio most prema inistitucijama koje nisu u sastavu univerziteta, ali čiji je rad značajan za položaj studenata: studentska poliklinika, studentski domovi, zdravstveno potporno udruženje i slično. Bez ovog centra, koji bi bio košnica studentskih aktivnosti, studentski parlament je samo prazno birokratsko telo čiji rad i odluke ne doprinose na pravi način boljem položaju studenata na univerzitetu i u društvu.

Da bi centar za pomoć studentima uspešno funkcionisao potreban je novac, koji državni univerziteti pribavljaju iz republičkog budžeta kao sredstva za svoje redovne aktivnosti. Na taj način bi finansije za studentske inicijative, kojima diskreciono raspolaže Ministarstvo prosvete, bile predate na raspolaganje demokratski izabranim studentskim strukturama na univerzitetima. Time se smanjuje mogućnost uticaja vlasti i stranaka na studentske predstavnike, što danas ponovo postaje aktuelna tema. Prednactom zakona definisani su i jedinstveni standardi na nivou Republike koji u studentskim parlamentima omogućavaju adekvatno predstavljanje osoba sa hendikepom, manjinskih grupa i manje zastupljenog pola. Takođe, primena standarda bolonjskog procesa podrazumeva ravnopravno učešće studenata u upravljanju univerzitetom i visokim obrazovanjem, za šta, i pored velikih pomaka, kod nas ne postoje odgovarajući instrumenti. Autonomija univerziteta se, nažalost, često zloupotrebljava za nesmetano izbegavanje neophodnih obrazovnih i institucionalnih reformi. Budući da se svaki pritisak države (osnivača) za sprovođenje reformi predstavlja kao politički upliv, jedino predstavničke strukture studenata mogu da iznutra zagovaraju preko potrebno osavremenjivanje visokoškolskih institucija.

Zakonska legislativa o studentskom organizovanju

Zakon o visokom obrazovanju („Službeni glasnik RS“, br. 76/05, 100/07 – autentično tumačenje, 97/08 i 44/10) definiše postojanje studentskih predstavničkih tela: studentskog parlamenta i studentskih konferencija, odnosno bavi se studentskim organizovanjem u sledećim članovima:

Član 10. (Sastav Nacionalnog saveta):

„U radu Nacionalnog saveta sa pravom odlučivanja u pitanjima iz člana 11. tač. 7) – 11) (tj. u pitananju su tačke 7) utvrđuje standarde za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova; 8) utvrđuje standarde i postupak za spoljašnju proveru kvaliteta visokoškolskih ustanova; 9) utvrđuje standarde za početnu akreditaciju; 10) utvrđuje standarde i postupak za akreditaciju visokoškolskih ustanova; 11) utvrđuje standarde i postupak za akreditaciju studijskih programa) učestvuju dva predstavnika studenata koje određuju studentska konferencije, na period od dve godine.“

Član 22. (Studentske konferencije):

„Radi ostvarivanja zajedničkih interesa studenata kao partnera u procesu visokog obrazovanja osnivaju se Studentska konferencija univerziteta i Studentska konferencija akademija strukovnih studija.

Studentsku konferenciju univerziteta čine predstavnici studentskih parlamenata univerziteta.

Studentsku konferenciju akademija strukovnih studija čine predstavnici studentskih parlamenata akademija strukovnih studija i studentskih parlamenata visokih škola strukovnih studija.

Organizacija i rad konferencija iz stava 1. ovog člana uređuju se statutom konferencije.

Studentske konferencije imaju pravo da daju mišljenje o pitanjima iz člana 11. tačka 6) ovog zakona (*tj. u pitanju je tačka 6) utvrđuje naučne, umetničke, odnosno stručne oblasti u okviru polja iz člana 27. ovog zakona, na predlog Konferencije univerziteta i Konferencije akademija strukovnih studija*).

Sredstva za rad studentskih konferencija obezbeđuje se u budžetu Republike“

Član 56. (Studentski parlament):

„Studentski parlament je organ visokoškolske ustanove i visokoškolske jedinice koja ima organ upravljanja i upisane studente.

Način izbora i broj članova studentskog parlamenta utvrđuje se opštim aktom visokoškolske ustanove.

Pravo da biraju i da budu birani za člana studentskog parlamenta imaju svi studenti visokoškolske ustanove, odnosno visokoškolske jedinice, upisani na studije u školskoj godini u kojoj se bira studentski parlament.

Mandat članova studentskog parlamenta traje godinu dana.

Izbor članova studentskog parlamenta održava se svake godine u aprilu, tajnim i neposrednim glasanjem.

U cilju ostvarivanja prava i zaštite interesa studenata, studentski parlament bira i razrešava predstavnike studenata u organima visokoškolske ustanove, odnosno visokoškolske jedinice, kao i u organima drugih ustanova u kojima su zastupljeni predstavnici studenata, u skladu sa statutom ustanove.“

Član 52. (Sastav Saveta visokoškolske ustanove):

„Od ukupnog broja članova saveta iz stava 1. ovog člana, predstavnici visokoškolske ustanove čine dve trećine, zaokruženo na najbliži neparan broj, dok su predstavnici studenata i predstavnici osnivača zastupljeni sa jednakim brojem članova do punog sastava.“

Član 55. (Stručni organi):

„Pri raspravljanju, odnosno odlučivanju o pitanjima koja se odnose na osiguranje kvaliteta nastave, reformu studijskih programa, analizu efikasnosti studiranja i utvrđivanje broja ESPB bodova, u stručnim organima i njihovim telima učestvuju predstavnici studenata.

U stručnim organima iz stava 2. ovog člana studenti čine do 20% članova, a u njihovim telima čine 20% članova.“

Član 86. (Prava i obaveze studenata):

„...Student ima pravo:

...3) na aktivno učestvovanje u donošenju odluka, u skladu sa zakonom;

4) *na samoorganizovanje i izražavanje sopstvenog mišljenja;*

...9) da bira i da bude biran u studentski parlament i druge organe visokoškolske ustanove...“

Zakon o učeničkom i studentskom standardu („Službeni glasnik RS“, br. 18/10) bavi se studentskim organizovanjem u samo u jednom članu, tako što definiše mogućnost finansiranja studentskih udruženja:

Član 87. (Finansiranje programa studentskih udruženja)

„Za realizaciju programa, odnosno delova programa studentskih udruženja (akademska kulturno-umetnička društva, zdravstveno-potporna udruženja, savezi studenata, studentske unije, studentske radio i televizije, studentski izdavački centri, univerzitetski sportski savezi, sportska društva i dr.), Ministarstvo dodeljuje dotacije po raspisanom javnom konkursu i zaključenom ugovoru, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad udruženja.

Pravo na dotacije iz stava 1. ovog člana imaju studentska udruženja za realizaciju programa ili delova programa kojima se obezbeđuje informisanje, ostvarivanje kulturno-umetničkih, kulturno-zabavnih, sportsko-rekreativnih i drugih aktivnosti od opšteg interesa za studente.

Udruženja iz stava 1. ovog člana podnose godišnji izveštaj Ministarstvu o realizaciji programa i načinu korišćenja sredstava iz budžeta Republike Srbije.

Tradicionalnim studentskim udruženjima čiji su osnivači univerziteti koje je osnovala Republika Srbija, iz budžeta Republike Srbije obezbeđuju se sredstva za finansiranje materijalnih troškova i zarade do dva zaposlena.“

Zakon o udruženjima („Službeni glasnik RS“, br. 51/09) je pravni okvir za osnivanje, rad i delovanje udruženja u Srbiji. Studentska udruženja potpadaju pod ovaj zakon i zakon ih ne tretira drugačije od ostalih udruženja građana. U članu 2. (Pojam udruženja) definisan je pojam udruženja:

„Udruženje, u smislu ovog zakona, jeste dobrovoljna i nevladina nedobitna organizacija zasnovana na slobodi udruživanja više fizičkih ili pravnih lica, osnovana radi ostvarivanja i unapređenja određenog zajedničkog ili opšteg cilja i interesa, koji nisu zabranjeni Ustavom ili zakonom.

Na političke stranke, sindikate, udruženja organizovana radi obavljanja određenih delatnosti u cilju sticanja dobiti, sportske organizacije i udruženja crkve i verske zajednice, spontana privremena povezivanja više lica i druga udruženja čiji je rad uređen posebnim zakonom, odredbe ovog zakona shodno se primenjuju u pitanjima koja nisu uređena tim posebnim zakonom.

Na udruženja koja nemaju status pravnog lica, shodno se primenjuju pravna pravila o građanskom ortakluku, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Zabranjena su tajna i paravojna udruženja.“

Trenutno staje u studentskom organizovanju

Studentski parlament

U studentskom organizovanju u Srbiji postoje studentska predstavnička tela: studentski parlament i studentske konferencije i studentska udruženja – studentske organizacije. Studentska predstavnička tela prepoznata su u Zakonu o visokom obrazovanju, dok su studentske organizacije prepoznate u Zakonu o učeničkom i studentskom standardu i podležu Zakonu o udruženjima.

Studentski parlament je organ preko kojeg studenti ostvaruju svoja prava i štite svoje interese u visokoškolskoj ustanovi. Izbor članova Studentskog parlamenta održava se u aprilu, neposredno, tajnim glasanjem. Pravo da biraju i da budu birani za člana studentskog parlamenta imaju svi studenti visokoškolske ustanove, odnosno visokoškolske jedinice, upisani na studije u školskoj godini u kojoj se bira studentski parlament. Mandat članova studentskog parlamenta traje godinu dana.

U cilju ostvarivanja prava i zaštite interesa studenata, studentski parlament visokoškolske ustanove bira i razrešava predstavnike studenata u organima i telima ustanove; predlaže Savetu kandidata za studenta prorektora, odnosno studenta prodekana; razmatra pitanja i sprovodi aktivnosti u vezi sa obezbeđenjem i ocenom kvaliteta nastave, reformom studijskih programa, analizom efikasnosti studiranja, utrdivanjem broja ESPB bodova, unapređenjem mobilnosti studenata, podsticanjem naučno-istraživačkog rada studenata, zaštitom prava studenata, unapređenjem studentskog standarda itd.

Način izbora i broj članova studentskog parlamenta utvrđuje se opštim aktom visokoškolske ustanove. Svoj rad studentski parlament uređuje opštim aktom, odnosno poslovníkom o radu.

Nedostatak studentskog parlamenta je činjenica da ne poseduje mehanizme za sprovođenje svojih odluka i realizaciju inicijativa. Zakon o visokom obrazovanju definiše studentski parlament u jednom članu, bez nudenja mehanizama za rad studentskog parlamenta. Sprovođenje odluka, usvajanje mišljenja, realizacija inicijativa studentskog parlamenta često zavisi od uspostavljenih međuljudskih odnosa između organa poslovođenja (rektor, dekan, direktor) visokoškolske ustanove i rukovodstva studentskog parlamenta. Takođe, veliki problem studentskog parlamenta u ovom trenutku predstavlja uplitanje politike u rad studentskog parlamenta, kroz delovanje omladina političkih partija.

Na pojedinim visokoškolskim ustanova, studentski parlamenti formirani su između 2002. i 2004. godine, kao udruženja studenata, u skladu sa Zakonom o univerzitetu iz 2002. godine. Međutim, na većini visokoškolskih ustanova, studentski parlamenti konstituisani su kao organi visokoškolske ustanove, tokom školske 2007/2008. godine, u skladu sa aktuelnim Zakonom o visokom obrazovanju, koji je usvojen 2005. godine. Do danas na svim visokoškolskim ustanovama formirani su studentski parlamenti kao nezavisni organi ustanova.

Studentske konferencije

Zakonom o visokom obrazovanju osnivane su dve studentske konferencije: Studentska konferencija univerziteta Srbije (SKONUS) i Studentska konferencija akademija strukovnih studija Srbije (SKASSS).

Studentsku konferenciju univerziteta Srbije (SKONUS) čine predstavnici studentskih parlamenata akreditovanih univerziteta. Broj predstavnika svakog univerziteta i način rada uređeni su Statutom SKONUS-a. Organi SKONUS-a su Skupština, Predsednički savet i odbori. Skupštinu čine predstavnici predstavnici 13 akreditovanih univerziteta, tako što na svakih 5.000 studenata, studentski parlament univerziteta delegira po jednog predstavnika. mandat članova Skupštine traje godinu dana. Predsednički savet SKONUS-a čine predsednici studentskih parlamenata univerziteta, čiji predstavnici čine Skupštinu SKONUS-a i predsednik Skupštine. Radom Predsedničkog saveta rukovodi predsedavajući, koji se menja na svaka dva meseca, sa ciljem promovisanja svakog univerziteta. Sednice Skupštine i Predsedničkog saveta, održavaju se na univerzitetu, odnosno u univerzitetskom gradu, čiji je predsednik studentskog parlamenta aktuelni predsedavajući Predsedničkim savetom. Skupština SKONUS-a, radi efikasnije rada, formira skupštinske odbore: Projektni biro, Odbor za studentski standard, Odbor za finansije, Odbor za međunarodnu saradnju, Odbor za saradnju sa privredom i Odbor za razvoj visokog obrazovanja.

SKONUS je osnovan 23. septembra 2009. godine, a SKASSS aprila 2010. godine.

Studentsku konferenciju akademija strukovnih studija (SKASSS) čine predstavnici studentskih parlamenata akademija strukovnih studija i studentskih parlamenata visokih škola strukovnih studija. Broj predstavnika i način rada uređeni su Statutom SKASSS-a. SKASSS čine predsednici studentskih parlamenata 65 akreditovanih visokih škola strukovnih studija. Radom SKASSS-a rukovodi Predsednik.

Nadležnosti studentskih konferencija su:

1. razmatraju pitanja od zajedničkog interesa za unapređivanje visokog obrazovanja u Republici Srbiji;
2. usaglašavaju stavove i koordinira aktivnosti studentskih parlamenata univerziteta, odnosno visokih škola strukovnih studija, posebno u oblasti upisne politike, kao i u oblasti unapređenja kvaliteta studiranja na univerzitetima u Republici;
3. saraduju sa Konferencijom univerziteta i Konferencijom akademija strukovnih studija u vezi sa pitanjima predlaganja naučnih oblasti u okviru polja iz člana 27. Zakona;
4. daju mišljenje Ministarstvu prosvete, Nacionalnom savetu, Konferenciji univerziteta (KONUS) i Konferenciji akademija strukovnih studija (KASSS) u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju (o obezbeđivanju, kontroli i unapređenju obrazovno-naučnih aktivnosti na univerzitetima u Republici, što uključuje u prvom redu ocenu studenata o studijskim programima, efikasnosti studiranja i procenu utvrđenih ESPB bodova, procenu predispitnih obaveza i utvrđenih poena vezanih za iste, odnos teorijske i praktične nastave, procenu preporučene literature itd.);
5. predlažu mere radi unapređivanja standarda studenata;
6. razmatraju pitanja i izveštaje koje joj dostave Ministarstvo prosvete, Nacionalni savet, KONUS i KASSS a odnose se na proces nastave i uslova studiranja na univerzitetima u Srbiji;
7. biraju i razrešavaju studentske predstavnike u Nacionalni savet, u skladu sa Zakonom;
8. predstavljaju i zastupaju interese studenata na međunarodnom nivou;
9. delegiraju studentske predstavnike u sva tela na nacionalnom nivou i

10. razmatraju i druga pitanja od zajedničkog interesa za studente, u skladu sa Zakonom, i donosi odluke o njima.

Nedostatak studentskih konferencija je pre svega nejasan pravni status. Za razliku od studentskih parlamenata, koji su definisani kao organi visokoškolske ustanove, Zakon ne reguliše pravni status studentskih konferencija. Ostalo je nejasno ko i na koji način konstituiše, odnosno osniva studentske konferencije i u kom pravnom statusu: udruženje, ustanova ili nešto drugo.

Kratak mandatni period od godinu dana, neusklađeno vreme održavanja izbora i konstituisanje studentskih parlamenata samostalnih visokoškolskih ustanova, promenljivost upravljačkih struktura konferencija, ometa studentske konferencije u sprovođenju dužih i zahtevnijih inicijativa i akcija, kao i stvaranje dugoročnih planova delovanja konferencija i studentske strategije razvoja visokog obrazovanja i studentskog organizovanja.

Veliki problem u radu studentskih konferencija, kao i u slučaju studentskih parlamenata, predstavljaju konstatni pokušaji uplitanja politike u rad konferencija, kroz delovanje omladina političkih partija.

Studentske organizacije

U Srbiji danas vlada pluralizam studentskih organizacija. Zakon o visokom obrazovanju garantuje studentima pravo da se organizuju i slobodno izražavaju svoje mišljenje. Od svih, u slobodnom nadmetanju, svojim radom i masovnošću do sada su se najviše istakli Savez studenata Beograda i Studentska unija Srbije.

Savez studenata Beograda (SSB) je samostalna studentska organizacija, koja sudeluje u javnom i akademskom životu naše zemlje još od 1936. godine, što je čini jednom od najstarijih studentskih organizacija na ovim prostorima. Tokom svoje duge i bogate istorije, SSB je išao u korak sa vremenom - decenijama je bio jedan od lučonoša društvene avangarde, ali i meta ideoloških cenzura i političkih manipulacija. Medijsku aktivnost je započeo 1937. godine, izdavanjem najstarijeg student-skog glasila u zemlji - lista Student. Kasnije je ova delatnost proširena pokretanjem časopisa Vidici i brojnih drugih publikacija, kao i projekata iz kojih su se razvili programi Radio Indeks i B92 i jedina studentska televizija u zemlji - TV Studentski Grad.

Danas je SSB decentralizovana „krovna“ organizacija, koja okuplja 45 saveza studenata fakulteta u okviru Univerziteta u Beogradu, visokih strukovnih škola i studentskih domova na teritoriji Beograda, te tako predstavlja najbrojnije studentsko udruženje. Organizovanjem obrazovnih, kulturnih i sportskih manifestacija, izdavačke delatnosti, kao i učešćem u radu visokoškolskih ustanova i ustanova studentskog standarda, SSB odgovara na potrebe studenata, zastupa, štiti i unapređuje njihova prava i interese. Takođe, kao nezaobilazan partner Ministarstva prosvete i sporta i nacionalnih tela zaduženih za visoko obrazovanje, SSB učestvuje u izradi relevantne zakonske regulative i u implementaciji Bolonjskog procesa, smatrajući reformu visokog obrazovanja jednim od svojih prioriteta. Ovakvim svojim aktivnostima SSB afirmiše bogato nasleđe domaće akademske sredine i doprinosi njegovom oplemenjivanju savremenim evropskim tekovinama.

Savez studenata Beograda zalaže se za prepoznavanje studenata kao razvojne komponente i pokretačke snage društva, afirmisanje ideje studentskog organizovanja i iskazivanja potencijala studenata, kao i stvaranje efikasnog, efektivnog, održivog i širokom krugu, prvenstveno, mladih ljudi dostupnom sistemu studiranja.

Ciljevi Saveza studenata Beograda su: kvalitetnija nastava; poboljšanje standarda studenata; očuvanje autonomije Univerziteta; efikasniji obrazovni i naučni sistem; usklađivanje upisne politike sa stvarnim potrebama društva; učešće svojih predstavnika u organima i telima koji donose odluke od značaja za interese studenata; sadržajniji i kvalitetniji društveni život studenata; ostvarivanje različitih oblika saradnje sa studentskim i drugim organizacijama u zemlji i inostranstvu; pomoć i podrška organizacijama članicama Saveza studenata Beograda; afirmacija znanja i nauke; podsticanje studenata na angažovanje po društveno značajnim pitanjima.

Organi Saveza studenata Beograda su: Skupština, Izvršni odbor, Nadzorni odbor i resori. Skupštinu čine predstavnici lokalnih saveza, a broj predstavnika zavisi od veličine lokalnog saveza. Izvršni odbor broji 13 članova, a Nadzorni odbor 3 člana. Predsednik Izvršnog odbora je i predsednik Skupštine. Izvršni odbor SSB-a oformio je 13 resora i to: mreža lokalnih saveza, visoko obrazovanje, sport, kultura, nauka i doktorske studije, komunikacije i odnosi sa javnošću, studentski standard, humanitarne akcije, saradnja sa privredom, redakcija sajta, internet centar, međunarodna saradnja i časopis „Student“.

Studentska unija Srbije (SUS) je aktivni član ESIB – The National Unions of Students in Europe i jedan od osnivača Southeast Initiatives - mreže nacionalnih studentskih organizacija iz zemalja jugoistočne Evrope.

Prva Studentska unija nastala je 1992. godine na Pravnom fakultetu u Beogradu. Zajedno sa njenim stvaranjem, rođena je i ideja zaista nezavisnog studentskog sindikalnog organizovanja u Srbiji. Javnost rada, demokratska procedura izbora izvršnih organa i veliki entuzijizam, postaju osnovna pravila rada. Danas, Studentska unija Srbije (SUS) predstavlja krovnu organizaciju za 4 univerzitetske i 67 fakultetskih studentskih unija širom Srbije.

Uprkos teškim uslovima u zemlji, studentske unije su od početka negovale izvorni studentski sindikalizam. Borba za, tada ugroženu, autonomiju univerziteta, za poštovanje izborne volje građana, poboljšanje studentskog standarda, obezbeđivanje stručnih knjiga i časopisa – samo su deo akcija koje su organizovane tokom devedesetih godina. Aktivisti su želeli da utiču na jačanje svesti među studentima, da ih animiraju u borbi za kvalitetniji život i obrazovanje i da pokažu da se udruživanjem lakše dolazi do cilja.

Ciljevi Studentske unije Srbije su: zastupanje interesa studenata i studentkinja u Republici Srbiji na do-diplomskim i diplomskim akademskim i strukovnim studijama i doktorskim studijama; zastupanje ideje profesionalnog razvoja, usavršavanja i uključivanja studenata u privredne tokove putem stručnih praksi i realizacije projekata; zastupanje jednakih prava za sve studente i studentkinje u Republici Srbiji bez obzira na njihov socio-ekonomski položaj, politička i verska ubeđenja, etničku ili kulturnu pripadnost, pol i seksualnu orijentaciju; poboljšanje kvaliteta studija na visokoškolskim ustanovama u Republici Srbiji; poboljšanje studentskog standarda i uslova života studenata i studentkinja; ostvarivanje i poštovanje prava studenata i studentkinja; uključivanje studenata i studentkinja Republike Srbije u međunarodne akademske tokove; poboljšanje položaja studenata i studentkinja u društvu i poboljšanje položaja mladih u društvu.

Organi Studentske unije Srbije su: Skupština, Upravni odbor, Izvršni odbor, Alumni savet i zastupnik SUS-a. Skupština čine delegati studentskih unija, koje su članice SUS-a i ima proizvoljan broj članova, koji se računa po formuli. Izvršni odbor ima 7 članova, koji rade u 6

resora i to za: nastavu i nauku; saradnju s privredom; međunarodnu saradnju; koordinaciju, organizaciju i razvoj; PR i finansije.

Pored ove dve najveće studentske organizacije, u Srbiji postoji mnogo drugih studentskih udruženja i organizacija.

Studentske organizacije sindikalnog tima, poput SSB-a i SUS-a su i: Studentska unija Univerziteta u Beogradu, Studentska unija Univerziteta u Novom Sadu, Studentska unija Univerziteta u Nišu, Studentska unija Univerziteta u Kragujevcu (sve četiri članice su SUS-a), Savez studenata Univerziteta u Novom Sadu, Savez studenata Univerziteta u Nišu, savez studenata Univerziteta u prištini, sa sedištem u Kosovskoj Mitrovici, Studentska asocijacija Univerziteta u Kragujevcu, Asocijacija studenata Univerziteta u Novom Pazaru i slične manje organizacije.

Studentska strukovna udruženja su: AIESEC Srbija, EESTEC LK Beograd, BEST Beograd, IFMSA-Serbia (YuMSIC), AEGEE Beograd, NASPer itd.

U svim univerzitetskim centrima postoje brojna sportska udruženja, univerzitetski sportski savezi, akademska kulturno-umetnička društva, zdravstveno-potporna udruženja, udruženja studenata doktorskih studija, udruženja studenata sa hendikepom i dr.

Može se zaključiti da u Srbiji postoje brojna studentska udruženja. Uočava se da ne postoji jedna krovna organizacija, već da u studentskom organizovanju vlada pluralizam organizacija. Veliki problem u radu studentski organizacija, predstavlja i činjenica da ne postoji poseban zakon, koji bi regulisao način rada i delovanja studentskih organizacija i dodatno regulisao oblast studentskog organizovanja. Na primer, jedan od problema zbog nepostojanja posebnog zakona, već samo jedinstvenog Zakona o udruženjima, je taj što se danas u Srbiji ne mogu osnovati novi savezi studenata (tradicionalno ime za studentska udruženja) pod tim imenom, već se mogu preregistrovati stari savezi. Ovo je posledica jezičkih formulacija u Zakonu o udruženjima, koji termin savez predvia samo za udruženje koje formira više različitih udruženja (pravih lica).

Studentske organizacije često se u svom radu susreću sa političkim pritiscima, posebno iz omladina političkih partija, koje pokušavaju da utiču na dešavanja u studentskom organizovanju.

Zaključak – potreba donošenja Zakona o studentskom organizovanju

Opšta je ocena da je Srbiji potreban Zakon o studentskom organizovanju, koji bi regulisao rad studentskih parlamenata, studentskih konferencija i studentskih organizacija. U ovom trenutku postoji velika dilema oko nadležnosti parlamenata, konferencija i organizacija. Studentima koji su uključeni u studentsko organizovanje ne mogu najjasnije da razgraniče ulogu studentskog parlamenta i studentskih organizacija. Ova dva vida studentskog organizovanja duboku su isprepletana i Zakon o studentskom organizovanju pomoćiće im da pronađu svoje mesto u visokom obrazovanju i životu studenata. Takođe, Zakon bi uredio rad studentskog parlamenta sa jedne strane i dao mu mehanizme za delovanje i sprovođenje svojih odluka, sa druge strane. Što se studentskih organizacija tiče, one bi konačno bile prepoznate kao takve u jednom zakonu i uredio bi se njihov rad.

Literatura

Jović, A, Milutinović M. *Studentsko organizovanje: juče, danas, sutra*, Zbornik radova, Zadužbina Kolarac i Univerzitet u Beogradu, 2009.

Monografija *200 godina Univerziteta u Beogradu i visokog obrazovanja u Srbiji*, Univerzitet u Beogradu, 2008.

Šekeljić, S. *Čudesna sudbina Zakona o studentskom organizovanju*, Danas, 5.5.2008.

Šekeljić, S. *Univerzitetski parlamentarizam*, Student, jun 2007.

Zakon o visokom obrazovanju („Službeni glasnik RS“, br. 76/05, 100/07 – autentično tumačenje, 97/08 i 44/10).

Zakon o učeničkom i studentskom standardu („Službeni glasnik RS“, br. 18/10).

Zakon o udruženjima („Službeni glasnik RS“, br. 51/09).

www.mp.gov.rs

<http://www.skonus.org>

<http://www.skasss.rs>

<http://www.ssb.org.rs>

<http://www.sus.org.rs>